

Ringe, gefälligst an folgende Adresse senden: Vorstand des Bundes Ungarischer Ornithologen, Budapest I, Budakeszi-út 63.

Namen, Ort der Vogelwarten, Aufschrift der Ringe:

Vogelwarte Nikolaus Horthy von Nagybánya Kecskemét, Lakytelek. Aufschrift der Ringe:

Mosz v. n. Horthy Miklós
Madárvártája Kecskemét
Hungaria. Nummer.

Vogelwarten Herzog Paul Esterházy Kapuvár und Mexikópuszta. Aufschrift der Ringe:

Mosz hg. Esterházy Pál
Madárvártája Kapuvár
Hungaria. Nummer.

Vogelwarte Graf Stephan Bethlen Hortobágy. Aufschrift der Ringe:

Mosz gr. Bethlen István
Madárvártája Debrecen
Hungaria. Nummer.

Vogelwarte Graf Kuno Klebelsberg Velenceer-See, Dinnyés. Aufschrift der Ringe:

Mosz gr. Klebelsberg Kuno
Madárvártája Székesfehérvár
Hungaria. Nummer.

In- und ausländische Fachgenossen, die zwecks ornithologischer Studien diese Warten zu besuchen wünschen, wollen sich um nähere Auskunft an den Vorstand des Bundes Ungarischer Ornithologen wenden.

APRÓ KÖZLEMÉNYEK – KURZE MITTEILUNGEN

A csonttollú madár (*Bombycilla garrulus* L.) megjelenése 1929–1930 telén. Az elmúlt, nálunk enyhe, télen a csonttollú madár kisebb számban látogatta meg hazánkat. A Felföldről és Dunántúlról vannak adataink. Erdélyt Dobay László szíves értesítése szerint nem érintette.

Adataink a következők:

A borsónyi Csarnavölgyében (Hont m.) 1930. II. 4-én mintegy 50 db. KUGLER H. (Nimród.)

Bükkzsércen (Borsod m.) 1930. III. 28-án 4 db. WITTENBERGER BÉLA. (Nimród.)

Pogony (Nógrád m.) 1930. II. 1-én. Kis csapat. Kettő kilöve. VITÉZ KORBÁSS FERENC. (Nimród.)

Diósjenő (Nógrád m.) 1930. I. 18, 25-én 15 db-ból álló csapat. RÉZ ENDRÉ.

Gyöngyöstarján (Heves m.) 1930. I. 28-án 4, egyenként 5–11 db-ból álló csapat, fagyöngyöt ettek. GRAEFL ANDOR.

Buda 1930. II. 27. 10–12 db repült át kertemen. A Svábhegyen 1929 karácsonyán egy madárász 20–25-ös csapatból 2 db-ot fogott. (Kalitkában egy még él. VII. 13-án.) DR. NAVRATIL DEZSŐ.

Budakeszi, 1929 dec. elején 8 db fakín bogyoín. A Normafa környékén 1930 február elején 2 db. SIOFLITZ GYÖRGY.

Telki (Pest m.). 1929 karácsonyától 1930. III. 30-ig 13 db. SIOFLITZ FERENC.

Telki. 1930. III. 23-án 30 db – egy löve. K. KELETY GÉZA.

Lábatlan (Esztergom m.). 1930. II. 10-én 40 db. WILLERDING JÓZSEF. (Nimród.)

Zalahaláp. 1930. II. 2-án 25–30 db. GALLÓ ÁRPÁD. (Ezekből 3 db Dr. Dörning Henrik szívessége folytán a M. Nemz. Múz. madárgyűjteményébe került. Begyűk tele volt a fakín sárga bogyojával.)

Rátóti erdő. 1930. I. 7-én 1 db. TANKA SÁNDOR. (Nimród.)

Várpalota (Veszprém m.). 1930. IV. 10-én 8 db, 1 löve. SÁNDOR BÉLA. (Nimród és Magy. Vadászújság.) DR. SZALÓKI NAVRATIL DEZSŐ.

Seidenschwänze (*Bombycilla garrulus* L.) im Winter 1929–1930. Im verflossenen Winter besuchte der Seidenschwanz in geringerer Zahl Ungarn. Die im ungar. Text einzeln aufgeführten Daten stammen aus den bergigen Gegenden der Komitate: Hont, Borsod, Nógrád, Heves, Pest, Esztergom, Zala und Veszprém. Die Kröpfe erlegter Exemplare waren mit den gelben Beeren von *Loranthus europaeus* gefüllt.

DR. DESIDER NAVRATIL VON SZALÓK.

Áttelelő madarak 1929—1930 enyhe telén. Erdei szalonka: Pogony mellett 1930. I. 1-én, Kolozsy Gábor; Salgótarján, vitéz Korbáss Ferenc; Észak-Somogyban 1930. I. közepén és I. 28. Stift József; Makád 1930. I. 12, Prokopius Ernő. Sárszalónka: Sárok (Baranya m.) a Halastavon 5 db; Villány 1930. I. közepéig 2 db. Bibic: Sárkeresztúr 1929. XII. 16. 8 db. Szürke gém: Velencei-tó 2 db, Kálóczy Lajos. Fűrj: Sarkad 1930. I. 31, Pethő József. Seregély: Velencei-tó, 2 kis és 3 nagy csapat, Kálóczy Lajos. (Nimród és Magyar Vadászujság.)

DR. SZALÓKI NAVRATIL DEZSŐ.

Fészekodu 2 fészekkel. Udvaromban a garázs eresze alatt egy szélesszájú deszkaodu függ, melyben tavaly egy kerti rozsdafarkú-pár fészkelte. Mikor idén megérkezett, az oduban már egy széncinkepár költött. A kerti rozsdafarkú azonban nem akart megválni megszokott fészkelőhelyétől s azért heves verekedés után az odu fedelére rakta fészket s mindkét madár szerencsésen föl is nevelte fiait. Míg az egyik család fiait etette, addig a másik család rovarral a csőrében a közeli fákön várakozott. A harcias széncinke ilyenkor hangos cserregéssel fejezte ki elégedetlenségét s olykor verekedésre is került a sor, de nagyobb baj nem történt.

DR. SZALÓKI NAVRATIL DEZSŐ.

A barbaci tó madárvilága. A barbaci tó Sopron vármegye keleti határán van s ornisz szempontjából a Hansághoz tartozik. Területe kb. 2.5 km². Mintegy 1/2 km² tükkrét nádkoszorú, kívül nedves kaszáló övezi. A víz közepes mélysége 60 cm. Halállománya az 1928/29 telén megfagyott. Növényvilága gazdag. Jellemző növényei: Potamogeton, Najas, Stratiotes, Nymphaea. Madárvilága változó; 1929-ben kielégítő volt. Május 5-én a következő madárfajokat figyeltem meg: Anas platyrhyncha, crecca, ferina, querquedula, Anser anser, Ardea cinerea és purpurea, Acrocephalus arundinaceus, Botaurus stellaris, Circus aeruginosus, Falco vespertinus, subbuteo, Emberiza schoeniclus, Fulica atra, Gallinula chloropus, Chlidonias nigra, Larus ridibundus, Motacilla alba és flava, Numenius arquata, Plegadis falcinellus, Podiceps cristatus és ruficollis, Tringa hypoleucus. Az elmúlt nyár folyamán költöttek: Anas platyrhyncha és crecca, Anser anser, Ardea purpurea, Acrocephalus arundinaceus, Botaurus stellaris Fulica atra, Circus aeruginosus Falco vespertinus, Motacilla alba, Podiceps cristatus és ruficollis.

A vörösgém fészkelésével különösen sokat foglalkoztam. Május 5-én találtam 3 kész fészket, de ezeket otthagyták, mert a nádvágó munkások

Im gelinden Winter 1929—1930 überwinteren: Waldschnepfe: Bei Pogony (Kom. Nógrád) 1. I. 1930. G. Kolozsy; Salgótarján, F. Korbáss; Nord-Somogy Mitte I. und 28. I. 1930. J. Stift; Makád (Kom. Pest) 12. I. 1930. E. Prokopius. Sumpfschnepfe: Sárok (Kom. Baranya) am Fischteich 5 St.; Villány, bis Mitte I. 1930. 2 St. Kiebitz: Sárkeresztúr 16. XII. 1929 8 St. Graureiher: Velenceer-See 2 St. L. Kálóczy. Wachtel: Sarkad 31. I. 1930. J. Pethő. Star: Velenceer-See, 2 kleine und 2 grosse Schwärme, L. Kálóczy.

DR. DESIDER NAVRATIL VON SZALÓK.

Ein Nistkasten mit 2 Nestern. In meinem Hof hängt unter dem Dache der Garage ein Nistkasten mit weiter Öffnung, worin im vorigen Jahre Gartenrotschwänze nisteten. Heuer bei ihrer Ankunft brütete dort bereits ein Kohlmeisenpaar. Die Gartenrotschwänze wollten aber ihre frühere Brutstelle nicht verlassen und bauten nach hartnäckigem Kampf mit den Kohlmeisen auf den Deckel des Nistkastens ihr Nest. Beide Familien erzogen glücklich ihre Brut. Solange die eine Familie mit dem Füttern der Jungen beschäftigt war, musste die andere Familie auf den nahen Bäumen warten. Die kampflustigen Kohlmeisen gaben hierbei durch ein lautes ziträrrärr ihrem Ärger Ausdruck und es kam auch zu Raufereien, ohne einander ernstlichen Schaden zuzufügen.

DR. DESIDER NAVRATIL VON SZALÓK.

Die Vogelwelt des Barbacser-Sees. Der Barbacser-See, im östlichen Teile des Kom. Sopron gelegen, gehört hinsichtlich seiner Orniz zur Hanság. Seine etwa 2.5 km² betragende Fläche wird auf einer Strecke von 0.5 km² von einem Rohrgürtel umgeben und ist von aussen mit nassen Wiesen umkränzt. Der Wasserstand beträgt im Mittel 60 cm. Die Fische sind im Winter 1928/29 ausgefroren. Von seiner reichen Flora sind charakteristisch: Potamogeton, Najas, Stratiotes, Nymphaea. Der Vogelstand schwankt in den einzelnen Jahren. Am 5. Mai 1929 beobachtete ich folgende Arten: Anas platyrhyncha, crecca, ferina, querquedula, Anser anser, Ardea cinerea und purpurea, Acrocephalus arundinaceus, Botaurus stellaris, Circus aeruginosus, Falco vespertinus, subbuteo, Emberiza schoeniclus, Fulica atra, Gallinula chloropus, Chlidonias nigra, Larus ridibundus, Motacilla alba und flava, Numenius arquata, Plegadis falcinellus, Podiceps cristatus und ruficollis, Tringa hypoleucus. Im Sommer brüteten: Anas platyrhyncha und crecca, Anser anser, Ardea purpurea, Acrocephalus arundinaceus, Botaurus stellaris, Fulica atra, Circus aeruginosus, Falco vespertinus, Motacilla alba, Podiceps cristatus und ruficollis.

Dem Horsten der Purpurreiher meine beson-

a közelben dolgoztak. 12-én 5 új, teljesen kész fészket találtam az ó nádban. Derékbatört nád száakra szintén nádszálakból voltak rakva, egy mástól gyermekdobásnyi távolságban és a víz felett kb. $\frac{1}{2}$ m magasságban, Szélességük átlag 80 cm, magasságuk 50 cm. Bélésük nem volt. Az egyik fészkekben egy, kettőben kettő, egyben három s egyben öt tojás volt. A gémekek mintegy tíz lépésre megvártak. Közeledtemre felszálltak a nádra s hosszú lábujjaikkal 3–4 szálát összefogva nyújtott nyakkal figyeltek. Felrebbenve rekedt trombitálással keringtek felettem. 15-én az első fészkekben két, kettőben négy, egyben három s egyben öt tojás volt. Június 6-án az első fészkekben egy, egy másikban 4 kb egyhetes fióka volt. Gyűrűt kaptak. Két fészket az időközben magasra nőtt nádban nem tudtam megtalálni. Július 6-án a fiókák már tollasok voltak; közeledtemre lemásztak a fészkekről és eltűntek a nádrengetegben,

KIRÁLY IVÁN.

A csikosfejű nádiposzáta (*Acrocephalus paludicola* Vieill.) magyarországi fészkeléséhez. Ezt a nádiposzátát nálunk kevesen ismerik, hazai irodalmunk sem ad beható ismertetést élet szokásairól, azért nem csoda, hogy magyarországi fészkeléséről — néhány régebbi föltevéstől eltekintve — még nem is olyan régen semmit sem tudunk. Megnehezíti fészkelésének megállapítását az a körülmény, hogy tojásai a foltos nádiposzáta (*Acrocephalus schoenobaenus* L.) tojásaitól biztosan meg nem különböztethetők. Azért feltétlenül szükséges, hogy a szülőket a fészkek biztosan felismerjük, ha autentikus tojások birtokába jutni akarunk. A »Kócsag« mult évi évfolyamában Radetzky Dezső arról számolt be, hogy 1926 máj. 21-én sikerült madarunk első hazai fészkealját Tárnok mellett megtalálni. Ezzel kapcsolatosan rá kell itt mutatnom arra, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum tojásgyűjteményében a csikosfejű nádiposzátának már jóval a tárnoki lelet előtti időből van két hazai fészkealja, amit irodalmunk is fölemlít. (V. ö. Schenk: *Aquila* 1917. évf. 43. o. és *A Magyar Birodalom Állatvilága, Aves* 77. o.) Mindkét fészkealj 4 tojásból áll és *Cerva Frigyes* gyűjtése: Dinnyés 1899 jún. 3 és Künszentmiklósi Szittyó 1899 júl. 13. A tojások méretei:

$$\text{Dinnyési fészkealj: } \frac{18.7 \times 14}{95} \quad \frac{18.7 \times 13.7}{95}$$

$$\frac{18.2 \times 13.5}{95} \quad \frac{18 \times 13.5 \text{ mm}}{95 \text{ mg}}$$

dere Aufmerksamkeit zuwendend, fand ich am 5. Mai 3 fertige Horste, die jedoch wegen Beunruhigung seitens der Rohrarbeiter verlassen wurden. Am 12. Mai fand ich 5 neue, fertige Horste im Altrohr. Sie befanden sich auf umgeknickten Rohrstengeln und waren aus solchen erbaut, etwa 0.5 m hoch überm Wasser und kurze Steinwurfängen von einander entfernt. Ihre Breite war durchschnittlich 80 cm, ihre Höhe 50 cm. Sie waren innen nicht gefüttert. auf Eierzahl: $1 \times 1, 2 \times 2, 1 \times 3, 1 \times 5$. Die Reiher liessen mich bis etwa 10 Schritte heran, dann flogen sie aufs Rohr und mit ihren langen Zehen 3–4 Halme umspannend, sicherten sie mit ausgestrecktem Hals. Aufgescheucht kreisten sie heisere Töne ausstossend über mir. Am 15. Mai war die Eierzahl: $1 \times 2, 2 \times 4, 1 \times 3, 1 \times 5$. Am 6. Juni fandlich im ersten Horst 1, in einem anderen 4, etwa eine Woche alte Junge, die ich beringte. 2 Horste konnte ich im mittlerweile emporgeschossenen Rohre nicht finden. Am 6. Juli waren die Jungen bereits befiedert und krochen bei meinem Nähertreten vom Nest, um im Rohrdickicht zu verschwinden.

Zum Brüten des Binsenrohrsängers (*Acrocephalus paludicola* Vieill.) in Ungarn. Dieser Rohrsänger ist in Ungarn wenig bekannt und da auch die einheimische Literatur wenig über seine Lebensweise enthält, darf es nicht Wunder nehmen, dass sein Brüten hier — abgesehen von einigen älteren Vermutungen — bis vor kurzem nicht sicher festgestellt war. Die Eier sind von den Eiern des Schilfrohrsängers (*Acrocephalus schoenobaenus* L.) nicht sicher unterscheidbar und dieser Umstand erschwert ebenfalls das Feststellen seines Brütens. Es ist daher unbedingt nötig die Eltern am Neste sicher zu bestimmen, wenn man authentische Gelege erhalten will. Im vorigen Jahrgang des »Kócsag« berichtete D. Radetzky, dass es ihm am 21. Mai 1926 bei Tárnok gelungen sei das erste ungarische Gelege dieses Vogels aufzufinden. Zu dieser Mitteilung habe ich zu bemerken, dass 2 ungarische Gelege des Binsenrohrsängers sich in der Eiersammlung des Ung. Nationalmuseums befinden, die lange vor der Zeit des Fundes bei Tárnok gesammelt worden sind und dies auch in der einheimischen Literatur erwähnt ist. (Vgl. Schenk: *Aquila*, Jahrg. 1917, p. 81 und *Fauna Regni Hungariae, Aves* p. 77). Beide Gelege bestehen aus 4 Eiern und wurden von Friedrich Cerva bei Dinnyés 1899 am 3. Juni und im Szittyó bei Künszentmiklós 1899 am 13. Juli gesammelt.

Die im ungarischen Text aufgeführten Masse dieser beiden Gelege mit den Massen Radetzky's im vorjährigen Jahrgang des »Kócsag« vergleichend, fallen die geringen Masse der bei Tárnok gefundenen Eier auf, die selbst im Ver-

Künszentmiklósi fészekalj: $\frac{18.7 \times 14}{92}$

$\frac{18.2 \times 13.5}{85}$	$\frac{18 \times 13.7}{88}$	$\frac{18 \times 13.5}{84}$ mm
		mg

Ezeket a méreteket összehasonlítva Radetzky méreteivel, föltűnik a tárnoki tojások kicsinsége, méretük még nyugateurópai csíkosfejű nádiposzáták tojásainak méreteihez viszonyítva is kicsiny: Bau szerint 36 tojás átlagban 16.7×13 (max. 17.5×13.7 , min. 16.9×11.8), súly 88 mg, Hartert szerint 30 németországi és jütlandi tojás átlagban 16.94×12.76 (max. 18.3×12 és 15×13.7 , min. 15×13.7 és 17.6×11.8). A dinnyési és künszentmiklósi tojások méretei viszont nagyobbak az itt közölt nyugateurópai tojások méreteinél is, de megegyeznek keleteurópai tojások méreteivel, mert úgy látszik, hogy a csíkosfejű nádiposzáta tojásai Keleteurópában nagyobbak. Így Pleske szerint 12 lengyelországi tojás átlagos mérete 18.2×13.12 (max. 19×14 , min. 17.5×12), 16 Kiew tartománybeli tojás átlagos mérete pedig: 18.3×14 (max. 19×14.5 , min. 18×13.5).

Egyes oologiai munkák szerint a csíkosfejű nádiposzáta tojásai világosabbak, fakóbb szürkésárga színűek, foltjaik elmosódottabbak, fényesebb héjuk szemcsézettsege finomabb, kisebbek és könnyebbek a foltos nádiposzáta tojásainál, ami sok esetben így is van, de biztos bélyegnek nem tekinthető, mert a foltos nádiposzáta tojásai erősen variálnak. A künszentmiklósi tojások fényes héja nagyítóval igen aprón szemcsés, világos alapon szürkésárga elmosódó foltok vannak rajta. A dinnyésiek héja pedig erősebben szemcsés s ezért héjuk nem oly fényes és a világos alapon valamivel jobban kivehető foljai sárgás-szürkék. Így előbbieket elég jól megkülönböztethetők a foltos nádiposzáta tojásaitól, utóbbiak azonban hasonlítanak ennek foltos tojásaihoz. A csíkosfejű nádiposzátát újabbán Henrici gyakran találta május végén a Fertőn s így ottani fészkelését is fel kell tételeznünk. Tüzetesebben kell utána járnunk madarunknak, hogy hazai fészkeléséről, tojásairól világos képet nyerjünk.

DR. GRESCHIK JENŐ.

gleiche mit Binsenrohrsängereiern aus Westeuropa klein zu nennen sind: nach Bau messen 36 Eier im Durchschnitt 16.7×13 (Maximum 17.5×13.7 , Minimum 16.9×11.8), Gewicht 88 mg, nach Hartert 30 Eier aus Deutschland und Jütland im Durchschnitt 16.94×12.76 (Maximum 18.3×12 und 15×13.7 , Minimum 15×13.7 und 17.6×11.8). Die Masse der Eier von Dinnyés und Künszentmiklós hingegen übersteigen selbst die hier wiedergegebenen Masse westeuropäischer Eier, doch stimmt ihre Grösse gut mit Eiern aus Osteuropa und dies spricht dafür, dass die Eier des Binsenrohrsängers im Osten, wie auch bisher angenommen, grösser sind. So messen nach Pleske 12 Eier aus Polen im Durchschnitt 18.2×13.12 (Maximum 19×14 , Minimum 17.5×12) und 16 Eier aus dem Gouvernement Kiew im Durchschnitt 18.3×14 (Maximum 19×14.5 , Minimum 18×13.5).

Die Eier der Binsenrohrsängers sollen nach einigen oologischen Werken heller, fahler, graugelb gefärbt, sehr verwaschen gefleckt, glänzender und feiner im Korn, ausserdem kleiner und leichter als Schilfrohrsängereier sein. Dies mag für viele Fälle zutreffen, doch sichere Unterscheidungsmerkmale sind sie nicht, weil die Eier des Schilfrohrsängers stark variieren. Die Eier von Künszentmiklós z. B. haben einen starken Glanz, mit der Lupe betrachtet ein feines Korn und verwaschene, graugelbliche Fleckung auf lichtem Grunde, die Eier von Dinnyés hingegen sind stärker gekörnt, daher matter und besitzen auf lichtem Grunde eine etwas besser in die Augen fallende gelblichgraue Fleckung. Erstere sind daher ziemlich gut von den Eiern des Schilfrohrsängers unterscheidbar, letztere aber ähneln dem gefleckten Typ der Eier dieses Vogels. Der Binsenrohrsänger wurde unlängst von Henrici Ende Mai häufig am Fertősee beobachtet, was für sein dortiges Brüten spricht. Um ein klares Bild über sein Brüten und seine Eier in Ungarn zu erhalten, muss diesem Rohrsänger eifriger nachgespürt werden, als dies bisher geschah.

DR. EUGEN GRESCHIK.

IRODALOM

J. E. V. Boas: Biologisch-anatomische Studien über den Hals der Vögel. Mémoires de l'Académie Royale des Sciences et des Lettres de Danemark, Copenhague, Sect. d. Scienc., 9me série, t. I, no. 3. 1929. S. 101—222. Mit 23 Tafeln und 20 Figuren im Text. — Ebben a nagy tanulmányában a szerző a madarak nyakának csigolyáit, rugalmas szalagjait és izmait vizsgálta meg behatóan s a szöveghez világos rajzokat és szép, nagyrészt színes táblákat csatolt. Az első fejezetben a madár nyakát mint eszközt mutatja be. A nyak fej melletti szakasza rendszerint csak lefelé hajlítható s azután dorzálisan egyenes vonalba tér vissza. Sok madár, pl. Podiceps cristatus azonban nyakát első nyakcsigolyái mentén kissé fölfelé is hajlíthatja. Ez utóbbi képesség